

ЛІТАРАТУРНАЯ БЕЛАРУСЬ

Культурна-асветніцкі праект Грамадскага аб'яднання «Саюз беларускіх пісьменнікаў»

Выпуск №20–21 (красавік)

Наклад 3000 асобнікаў

▶ РОЗГАЛАС

ЗНОЎ — «ПРАВІЛЬНЫЯ» І «НЯПРАВІЛЬНЫЯ»...

Старшыня новастворанага Саюза пісьменнікаў Беларусі, старшыня камісіі па міжнародных пытаннях і нацыянальнай бяспецы Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Мікалай Чаргінец выказаў заклапочанасць тым, што дзейсны ў краіне пералік сацыяльна значнай літаратуры накіраваны на падрыў улады і сацыяльных асноў дзяржавы.

«Форма, па якой мы вызначаем сацыяльна значную літаратуру — састарэлая», — заявіў ён на паседжанні прэзідыума Савета міністраў, дзе 1 красавіка абмяркоўвалі выдавецкую справу, у прыватнасці, выпуск сацыяльна значнай літаратуры.

Па словах М.Чаргінца, якога цытуе «Інтэрфакс», «група людзей, якія негатыву на стаяцца да дзяржавы і ўлады, прапанавала занесці ў лік сацыяльна значнай літаратуры 6-ці або 8-томнік Ларысы Геніюш, фашыскага прыхвасня Арсенневай і сямітомнік Законнікава, у якога і двух (тамоў. — ІФ.) не набярэцца. <...> Толькі калі ўзяць яго больш 120 публікацый у апазіцыйнай прэсе, накіраваных на падрыў улады, дзяржавы, супраць сацыяльных асноў дзяржавы», — працягнуў ён.

Абвінавачванні, трэба заўважыць, безапеляцыйныя. Паводле падобных «прэтэнзій» да паэта, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі Сяргея Законнікава — яго за «падрыў улады ды дзяржавы» належыць калі не расстраляць (як у 30-я гады мінулага сталінскага стагоддзя), калі не выслаць гадоў на пятнаццаць у Сібір, дык хоць бы пазбавіць... права выдавацца за бюджэтныя сродкі. Са славымі пазэтысамі Наталіяй Арсенневай і Ларысай Геніюш — ужо анічога не зробіш, паколькі яны — у вечнасці, а любыя забароны толькі

Кніжная выстава, чаргі...

спрыяюць зацікаўленасці да іхняй творчасці.

Заўважым, што «група людзей», пра якіх гаварыў М.Чаргінец, — гэта спецыялісты былога Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы Нацыянальнай акадэміі навук, якія і прадставілі свае прапановы для фармавання спісу сацыяльна значнай літаратуры. Пры гэтым, як растлумачыла «Беларускім навінам» загадчыца аддзела выданняў і тэксталогіі згаданага Інстытута літаратуры НАН Тэрэза Голуб, праца праводзілася па замове Міністэрства інфармацыі.

Тэрэза Голуб падкрэсліла, што пры адборы ўлічвалася толькі мастацкая каштоўнасць твораў. «Літаратура павінна быць па-за палітыкай. Калі літаратуру прыраўноўваюць да палітыкі, у мяне гэта выклікае журботныя ўспаміны аб дваццаціх-трыццаціх гадах», — заўважыла яна.

Мікалай Чаргінец прапанаваў «стварыць невялікую грамадскую раду, якая вытэчыць пералік сацыяльна значнай літаратуры, каб ужо на месцы людзі займаліся агітацыяй і прапагандай гэтай літаратуры». Пытанне толькі ў тым, хто ўвойдзе

ў гэтую раду і як будзе арганізаванае абмеркаванне, сказаў «Беларускім навінам» прафесар Адам Мальдзіс.

Старшыня Саюза беларускіх пісьменнікаў Алесь Пашкевіч лічыць неэтазгодным стварэнне грамадскай рады для азначэння пераліку сацыяльна значнай літаратуры. «У кожнай краіне, народ якой паважае сваю дзяржаўнасць, гісторыю і культуру, кожнай справай павінны займацца толькі прафесіяналы, — сказаў ён у інтэрв'ю БелаПАН. — У нашай краіне дзейнічае акадэмічны інстытут, у якім працуюць лепшыя адмыслоўцы ў галіне літаратуразнаўства. Вось чаму я бачу неэтазгодным стварэнне грамадскай рады для вызначэння сацыяльна значнай літаратуры».

Акрамя таго, лічыць лідэр СБП, спіс сацыяльна значнай літаратуры варта ўшматкоўць пашырэнне, дадаўшы ў яго зборы твораў класікаў айчынай літаратуры Васіля Быкава, Янкі Брыля, Рыгора Барадуліна, Ніла Гілевіча, а таксама прозу і паэзію таленавітых пісьменнікаў розных пакаленняў.

А адказваючы на пытанне Радые Рацыя, Алесь Пашкевіч быў больш катэгарыч-

ным. «Што такое сэнна сацыяльна значная літаратура ў перакладзе з чыноўніцкай мовы? Гэта — выданне за кошт дзяржбюджэта (на сродкі падаткаплацельшчыкаў) кніг ды бесперашкодны іх распаўсюд па бібліятэках краіны. Улічваючы сэннасныя ўмовы выдання і невыдання кніг беларускай літаратуры, змаганне за спісы, а таксама неабходнасць эканоміі дзяржсродкаў, я прапаную выдаваць як сацыяльна значную літаратуру толькі творы тых аўтараў, якія адышлі ў іншы свет ды ўспрымаюцца гонарам нацыянальнай літаратуры. А ўсе сучасныя пісьменнікі — у якіх б Саюзы ні ўваходзілі — хай друкуюцца ў свабоднай канкурэнцыі, хай на справе засведчаць чытацкі попыт і сваю значнасць — не пасадамі ці доступам да дзяржаўнага размеркавання, а накладамі сваіх кніг ды выдавецкай зацікаўленасцю. Перакананы, што за тое — пераважная большасць сяброў Саюза беларускіх пісьменнікаў, якіх — зірніце на пералік кніг дзяржаўных выдавецтваў — там амаль не друкуюцца».

Паводле «Беларускіх навінаў», «Радые Рацыя» ды ўл. інф.

МЕСЯЦАСЛОЎ

ДЫСКУСІЯ МЕСЯЦА

Многія выданні, радыёстанцыі ды інтэрнэт-рэсурсы ў красавіку асвятлялі палеміку адносна выдання ў Беларусі літаратуры. Яе распачаў старшыня камісіі па міжнародных пытаннях і нацыянальнай бяспецы Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Мікалай Чаргінец, раскрытыкаваўшы на паседжанні Савета міністраў падрыхтаваны спіс сацыяльна значнай літаратуры. Адносна заяваў высокапастаўленага чыноўніка і пісьменніка выказаліся многія літаратуразнаўцы, выдаўцы ды самі літаратары...

Вытрымкі з выказванняў аб тым — на стар. 2 «Літаратурнай Беларусі».

ПРЭМІЯ МЕСЯЦА

Вядомая паэтка, перакладчыца, старшыня Брэсцкага аддзялення Саюза беларускіх пісьменнікаў Ніна Мацяш уганараваная прэстыжнай Міжнароднай літаратурнай прэміяй Украіны імя Рыгора Скаварады. Ганаровы медаль беларускай паэтыкі ўручыў Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Украіны ў Беларусі спадар Ігар Ліхавы.

Чытайце аб тым на стар. 4.

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ МЕСЯЦА

10 красавіка ў мастацкай галерэі «Лабірынт» Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі адбылася прэзентацыя 64-га ў свеце і першага беларускага перакладу сусветнага бестселера Астрыд Ліндгрэн «Піпі Доўгаяпанчоха». Прэзентацыя была арганізаваная Аддзяленнем Пасольства Каралеўства Швецыі ў Мінску пры падтрымцы Шведскага Інстытута.

У сустрэчы бралі ўдзел кіраўнік Аддзялення Пасольства Швецыі ў Мінску Стэфан Эрыксан, намесніца дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі спадарыня Людміла Кірухіна, каардынатар выдавецкага праекту Аляксандра Макавіч, намеснік старшыні Саюза беларускіх пісьменнікаў Барыс Пятровіч, перакладчык кнігі пісьменнік Дзмітры Плакс, дачка Астрыд Ліндгрэн Карын Нюман, шведская літаратуразнаўца Ула Лундквіст, а таксама каля сотні чытачоў, якія актыўна спрычыніліся да гаворкі сваімі пытаннямі.

Чытайце аб тым на стар. 3.

ЮБІЛЕЙ МЕСЯЦА

У красавіку сустракаюць свае юбілейныя пісьменнікі Алесь Масарэнка, Валянціна Аксак, Леанід Маракоў.

Юбілей адбываюцца па-рознаму. Найперш — новымі публікацыямі ды роздумамі над перажытым. Валянціна Аксак сустракае новай вершаванай нізкай у часопісе «Дзеяслоў» «Батанічны сад у Visby». А Леанід Маракоў — прэзентацыяй свайго інтэрнэт-рэсурса www.marakou.by і «Сшытка забітага кантрабандыста» (16 красавіка ў менскай сядзібе БНФ).

САЙТ МЕСЯЦА

Саюз беларускіх пісьменнікаў прапісаўся ў сусветным электронным севіце. У пісьменніцкай арганізацыі з'явіўся свой сайт — www.litbel.org.

Як паведаміў старшыня СБП Алесь Пашкевіч БелаПАНу, электронны рэсурс СБП павінен не толькі прэзентаваць сучасны айчыны літаратурна-грамадскі рух, але і знаёміць грамадскасць з гісторыяй і дзейнасцю старэйшай творчай арганізацыі Беларусі, яе членамі і новымі кнігамі, а таксама тэкстамі, якія па розных прычынах не выдаюцца ў краіне і не публікуюцца на старонках дзяржаўных СМІ.

У дызайне сайта выкарыстаныя нацыянальныя сімвалы і бела-чырвоная-белая каляровая спалучэнні. На галоўнай старонцы прадстаўлена гісторыя аб'яднання, яго Статут і структура арганізацыі.

Старонкай «Сябры», якая стане энцыклапедыяй сучаснай беларускай літаратуры, знаходзіцца ў дапрацоўцы. Там будуць змешчаныя фотаздымкі, біяграфіі ды бібліяграфіі каля 600 членаў аб'яднання. Старонка «Постаці» прысвячаецца тым сябрам Саюза беларускіх пісьменнікаў, якія адышлі ў іншы свет. На старонцы «Бібліятэка» плануецца размяшчаць электронныя версіі ўсіх кніг, прапанаваных аўтарамі.

Самай гарачай старонкай сайта павінны стаць «Навіны». Ужо цяпер там можна знайсці эксклюзіўныя навіны культурнага жыцця краіны, якія адлюстроўваюць дзейнасць СБП і іншых творчых аб'яднанняў Беларусі.

У «Выданнях» размешчаныя ўсе PDF-версіі «Літаратурнай Беларусі», а таксама выпускі незалежнага літаратурнага часопіса «Дзеяслоў».

«Твар» сайта Саюза беларускіх пісьменнікаў змешчаны на стар. 16.

11 (3)

ПАДЗЕЯ

▶ РЭПАРТАЖ

БЕЛАРУСКІ СВЕТА АСТРЫД ЛІНДГРЭН

10 красавіка ў мастацкай галерэі «Лабірынт» Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі адбылася прэзентацыя 64-га ў свеце і першага беларускага перакладу сусветнага бестселера Астрыд Ліндгрэн «Піпі Доўгаяпанчоха». Прэзентацыя была арганізаваная АДДЗЯЛЕННЕМ Пасольства Каралеўства Швецыі ў Мінску пры падтрымцы Шведскага Інстытута.

Кіраўнік АДДЗЯЛЕННЯ Шведскага Пасольства Стэфан Эрыксан.

Перакладчык кнігі Дмiтры Плакс.

Астрыд Ліндгрэн — адна з самых вядомых у свеце і, безумоўна, самая знакамітая ў Швецыі дзіцячая пісьменніца. Яна натхніла многія пакаленні юных чытачоў і назаўсёды змяніла шведскую дзіцячую літаратуру. Астрыд Ліндгрэн — не проста «казачніца», якая ўмела прыдумляць цікавыя гісторыі: яна разумела пачуцці і патрэбы дзяцей лепш, чым псіхологі таго часу, ды валодала рэдкай здольнасцю гаварыць пра складаныя філасофскія праблемы па-дзіцячы проста.

Кнігу шведскай пісьменніцы пераклаў на беларускую мову Дмiтры Плакс. Рэдактар выдання — Юрась Бушлякоў. Дызайн і ма-

кет кнігі, якая праілюстраваная класічнымі малюнкамі дацкай мастачкі Інгрыд Ванг Нюман, падрыхтаваў Генадзь Мацур. Кніга выйшла ў выдавецтве Змітра Коласа накладам 2000 асобнікаў.

На прэзентацыю кнігі прыйшло шмат моладзі і журналістаў. Зала галерэі была перапоўненая. Да гасцей прагучала шмат зацікаўленых пытанняў.

Распачаў гаворку бездакорнай беларускай мовай кіраўнік АДДЗЯЛЕННЯ Пасольства Швецыі ў Мінску Стэфан Эрыксан. За ім прамаўляла намесніца дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі спадарыня Людміла Кірухіна. Намеснік старшыні Саюза беларускіх

пісьменнікаў Барыс Пятровіч распавёў пра творчасць Астрыд Ліндгрэн і — як галоўны рэдактар часопіса «Дзеяслоў» — нагадаў пра нядаўнюю публікацыю ў сваім часопісе мініанталогі сучаснай шведскай літаратуры.

Перакладчык Дмiтры Плакс прызнаўся на сустрэчы, што перакладаць «Піпі» было «вельмі цікава, але няпроста». Складанасць, у першую чаргу, была ў самой прыродзе кнігі, якая разлічаная на дзяцей: пераклад падразумявае кампрамісы, і існуе небяспека прапусціць нешта важнае для дзіцяці. Шмат у кнізе і моўных гульняў, і песняў, якія «сходу» складае геранія. Ёсць і розныя інтанацыі: героі Ліндгрэн размаўляюць мовай дарослых, мовай дзяцей і як дзеці, якія хочуць гаварыць, як дарослыя. Прысутнічае і нейтральны голас апавядальніка. Акрамя таго, гісторыя пра Піпі напісаная практычна вуснай мовай: апавяданне перарываецца, апавядальнік вяртаецца, устаўляе дэталі.

Беларускі перакладчык паспрабаваў захаваць Піпі ўсю жывасць яе мовы. Дадаваў адказнасці і той факт, што гэта першы беларускі пераклад, а сам твор — сусветна вядомы... Кніга, у адрозненне ад казкі, вынік калектыўнай працы, сіціла адзначыў Дмiтры Плакс: над ёй працавалі аўтар, перакладчык, рэдактар, каардынатар, карэктар і мастак.

Дачка Астрыд Ліндгрэн Карын Нюман.

Барыс Пятровіч — пра творчасць Астрыд Ліндгрэн.

Каардынатар выдавецкага праекту Аляксандра Макавік у гаворцы пра кнігу параўнала некалькі перакладаў: расійскі варыянт 1968 года Ліліяны Лунгінай («Піппі Длинныйчулок»), 1993 года Людмілы Браудэ («Піппі Длинныйчулок») і ўкраінскі пераклад Вольгі Сенюк 1977 года («Піппі Довгапанчоха»). «Арыгінальны тэкст Ліндгрэн перакладаць няпроста, — падкрэсліла А.Макавік. — Тут шмат аўтарскіх неалагізмаў, лінгвістычных гульняў, каламбураў — шматлікія моманты кожны з перакладчыкаў вырашаў па-свойму».

«Піпі Доўгаяпанчоха» аздоблена арыгінальнымі малюнкамі і з'явілася фактычна ў тым выглядзе, у якім яна вядомая пакаленням шведскіх чытачоў. Малюнкi стваралі Інгрыд Ванг Нюман пры непасрэдным супрацоўніцтве з самой Ліндгрэн.

На прэзентацыі «Піпі Доўгаяпанчохи» выступілі дачка

Астрыд Ліндгрэн Карын Нюман (тая самая колішняя дзяўчынка, якая шмат гадоў таму прыдумала імя для гераніі і натхніла пісьменніцу на напісанне твору), а таксама вядомая шведская літаратуразнаўца і пісьменніца Ула Лундквіст. Яны былі ў цэнтры другой часткі прамоцыі кнігі Астрыд Ліндгрэн «Піпі Доўгаяпанчоха».

АДДЗЯЛЕННЕ Пасольства Швецыі ў Мінску сумесна з беларускімі партнёрамі з 12 па 18 красавіка правяло ў Беларусі (Мінск, Гомель) і фестываль дзіцячага шведскага кіно «Казачны свет Астрыд Ліндгрэн», прысвечаны 100-гадоваму юбілею пісьменніцы. У рамках фестывалю маленькія беларусы атрымалі магчымасць паглядзець тры дзіцячыя фільмы па матывах твораў Астрыд Ліндгрэн: «Кале Бломквіст і Размус», «Ты здурнела, Мадзікен?» і «Роня, дачка разбойніка».

У.І.

ЧЫТАННІ Ў ГОНАР ТОДАРА КЛЯШТОРНАГА

16 красавіка на Лепельшчыне адбыліся ўрачыстыя мерапрыемствы ў гонар 105-годдзя Тодара Кляшторнага.

У мястэчку Камень, якое знаходзіцца непадалёк ад роднай паэту вёскі Парэчча, з'явілася новая вуліца, на шпальдах якой — імя і прозвішча Тодара Кляшторнага. На вуліцы неўзабаве будзе пасаджана ліповая алея.

У Каменьскім ДOME культуры, дзе ўжо 5 гадоў дзейнічае бібліятэка-музей Тодара Кляшторнага, прайшлі літаратурна-краязнаўчыя чытанні «І не знікаць паэтам вечна...». Пасля наведвання музея школьнікі, якіх было ў зале каля двухсот, чыталі вершы свайго славутага земляка. Гучалі песні ў выкананні сяброў літаратурна-мастацкага клуба «Вытокі» пры Лепельскім упраўленні культуры.

Перадпрысутнымі выступілі дачкі Тодара Кляшторнага Мая і Тадзіяна, лаўрэат Дзяржаўнай

прэміі Беларусі паэт Анатоль Вярцінскі, старшыня Саюза беларускіх пісьменнікаў Алесь Пашкевіч. Яны распавялі пра трагічны лёс расстралянага сталінскімі апырчнікамі паэта, пра яго ролю ў развіцці нацыянальнай літаратуры, заклікалі вучняў берагчы і любіць родную культуру, мову.

Ушанаваць памяць Тодара Кляшторнага з абласнога цэнтра прыехалі і паэты Віцэбнчыны, сярод іх — Б.Беляжэнка, М.Бабарэка, А.Прыкавец і інш.

Закончылася сустрэча гасцінным сталом ды аўтографамі Маі Тодараўны Кляшторнай на кнігах бацькі «Сляды дарог» (якая выйшла ў выдавецтве «Беллітфонд» да стагоддзя паэта).

Першыя чытачы абеларушанай Піпі Доўгаяпанчоха.

13 (5)

АСОБЫ

Выступае Аляксандр Наркевіч.

БАРД З ВІЛЕЙСКАГА КРАЮ

Сяргей МАКАРЭВІЧ

Беларуская бардаўская песня — з'ява маладая. Прынамсі назваць кагосьці з айчынных бардаў, каго ўздаваў не канец 1980-х, не магу. А калі такія і былі, то хутка забыліся.

Сённяшняя беларуская бардаўская сцэна — гэта Андрэй Мельнікаў, Лера Сом, Віктар Шалкевіч, Аляксандр Камоцкі. Яшчэ з дзесятка прозвішчаў. І ўсё? Не! Гэта будзе толькі авангард сучаснай бардаўскай песні. Яшчэ ў кожным раёне жыве свой выканаўца аўтарскай песні, часам і не адзін.

Па сваім азначэнні бардаўская песня — гэта прафесійнае выкананне па-большасці ўласных тэкстаў на ўласна напісаную музыку. Голас у такіх спевах не галоўнае. Хоць часам выкананне бардаў не ступае сваім майстэрствам

Па вяртанні з войска Аляксандр заўважыў у краіне змены. На той хвалі Наркевіч пачаў пісаць песні, беларускамоўныя. Людзям, праўда, было тады не да спеваў. Таму выступаць надаралася толькі ў невялікіх кампаніях перада заёмнымі.

Першы сапраўдны выхад барда на сцэну адбыўся праз шмат гадоў у вясковым клубе, дзе ён заспяваў на адным са святаў.

Аляксандр — чалавек, які займаецца творчасцю ў першую чаргу для сябе. Калі ягоныя песні падабаюцца яшчэ некаму — ён рады. Але гэтая радасць не становіцца падставай для ягонага прасоўвання на вялікую сцэну. Бард у гэтых адносінах сціплы. У адной сваёй песні ён так характарызуе беларусаў: «талерантна-сарамлівых». Гэта — і пра Наркевіча. Ды й займацца, зрэшты, аднаму ўсім справамі, што датычацца арганізацыі канцэртаў і падобнай валтузні, не заўсёды хапае часу. У гэтых адносінах нямала зрабілі Зміцер Абраццоў і Аляксандр Ся-

У Беларусі няма вялікага попыту на бардаўскую музыку. Таму і спонсара знайсці для запісу не атрымаваецца. Прафесійны альбом Аляксандр Наркевіч пакуль не запісаў, аднак некалькі разоў здолеў зрабіць дома-запісы.

А пра што ж спевы барда? Ягоныя песні можна падзяліць на дзве групы: лірычныя і грамадска-патрыятычныя. Апошніх больш. Найперш гэта песні пра любоў да нашай Бацькаўшчыны, а яшчэ — пра нашу «чуждосць» да Радзімы:

Брыдзем чужакамі па краі дзядоў і носім у сэрцы, як камень, любоў да гэтага неба, да гэтай зямлі, што солі і хлеба удосталь далі.

Наркевіч-лірык — не менш цікавы:

Ты была. Ты ёсць. Ты будзеш. Як адно з вялікіх Сонцаў. І няхай не бачаць людзі — для мяне ты цуд бясконцы. Непазначаная выспа. Невядомая каметэ. Ты усмешкай прамяністай мне заўсёды дорыш лета...

Ну а творчым крэда Аляксандра Наркевіча можна назваць ягоны верш «Найноўшая найкарацейшая гісторыя Беларусі», напісаны ў лютым 2007 года:

Не пляюцца песні лёгкія. Думак радасных няма. Заступілі край мой лёкаі. Кніга кнігаў — Рухнама.

Пазмязалі птушкі кволяы. Пахаваўся дзікі звер. І ляжыць зямелька голая. Кожны хер нібыта гер...

Людцы збольшага — усё парабкі. Лёс іх гэты ці менталь? Пасміхаюцца, гнуць карак, і — Чарка — скварка — фестываль!

Дэграданты з недамеркамі, набрыдзь — сталі панаваць. За хлусней і фаерверкамі проста Неба не відаць.

Не пляюцца песні лёгкія. У крыжачок душа не ідзе. Скачуць прыхадні ды лёкаі. Гнюс чужыніскі рэй вядзе.

У 2004 годзе Аляксандр Наркевіч прыняў удзел у фестывалі і... вярнуўся ў Вілейку пераможцам

нават музыкам з дыпламам. Прывесці хаця б да прыкладу Эдуарда Акуліна з ягоным чыстым і мілагучным голасам, ці таго ж Данчыка (Багдана Андрусішчына). Важнае месца займае тэкст і гранне гітары.

У Аляксандра Наркевіча яшчэ ў дзяцінстве правяліся схільнасці да паэзіі.

— Першы верш быў напісаны па-руску, — прыгадвае бард. — У школе папрасілі на батаніцы напісаць што-небудзь пра вясну...

Прыкладна ў той жа час Аляксандр пазнаёміўся з гітарай. Ішоў час. Наркевіча прызвалі ў войска: з 1987 па 1990 служыў на флоце на Сахаліне. Перад адыходам у войска дамовіўся з сябрамі пісаць лісты адзін аднаму па-беларуску. Але аднаго сябра Савецкая армія закінула ў Чыту. Нехта быў у Прыбалтыцы, Нямеччыне. Так і атрымалася толькі па пары беларускіх лістоў.

дак. Без іхняй падтрымкі Аляксандр яшчэ б доўгі час мог заставацца бардам месчачковага характару.

Кожны год на Крапіўніцкім полі на ўгодкі Аршанскай бітвы праходзіць неформальны бардаўскі фестываль. Там збіраюцца ўсе ахвочыя паспяваць — і самі пасля вызначаюць пераможцаў. У 2004 годзе Аляксандр Наркевіч прыняў удзел у фестывалі і... вярнуўся ў Вілейку пераможцам. Тады з'явіліся і першыя матэрыялы ў друку пра выканаўца аўтарскай песні.

Праз пэўны час бард адправіўся ў Польшчу на фестываль «Бардаўская вясень». Заняць адно з трох прызавых месцаў не здолеў, ды і мэты такой перад сабой не ставіў: ехаў проста паспяваць, тым больш, што было перад кім.

Аляксандр Наркевіч зрэдку выступае ў Мінску, штогод ладзіць мінімум па адным канцэрце ў Вілейцы.

ЮБІЛЕЙ

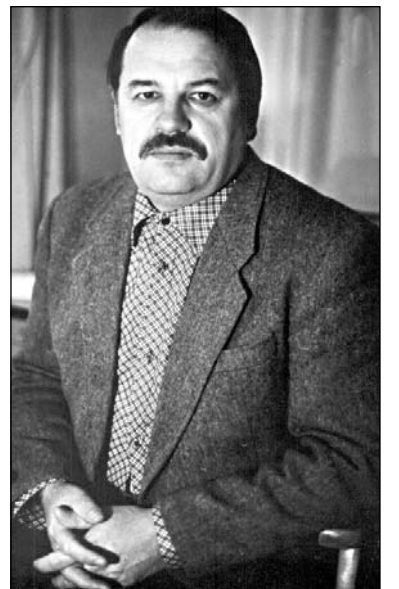
КРЫНІЦА ТВОРЦЫ

12 красавіка адзначыў свой 70-гадовы юбілей пісьменнік і выдавец Аляксандр Масарэнка.

Ён нарадзіўся ў вёсцы Ходарава Слаўгарадскага (былога Прапойскага) раёна. Пасля заканчэння беларускага аддзялення філфака БДУ Аляксандр Масарэнка працаваў у шматлікіх рэдакцыях і выдавецтвах: рэдактарам у Камітэце па радыёвяшчанні і тэлебачанні, загадчыкам аддзела газеты «Чырвоная змена», літсупрацоўнікам «ЛіМа», загадчыкам рэдакцыі выдавецтва «Беларусь», адказным сакратаром часопіса «Польмя», рэдактарам аддзела прозы часопіса «Маладосць», членам сцэнарна-рэдакцыйнай камісіі «Беларусьфільма», рэдактарам выдавецтва «Юнацтва».

Напрыканцы 80-х Аляксандр Масарэнка ачоліў літаратурны дадатак да «Чырвонай змены» «Крыніца». Пры гэтым аднавілася сталая праца літаратурнага моладзевага аб'яднання. Сотні маладых паэтаў, празаікаў, драматургаў, крытыкаў змаглі атрымаць ягоную кансультацыю і дэбютаваць у друку.

«Чырвоная зменаўскія» «Крыніцы» былі цэнтральным асяродкам маладога літаратурнага жыцця. Іх нястомны літкансультант Аляксандр Масарэнка стаў заснавальнікам першага ў гісторыі Беларусі часопіса маладых літаратараў «Першацвет», які штотомся публікаваў творы пачаткоўцаў з усяе краіны. Пасля адхілення ад пасады галоўнага рэдактара Аляксандра Масарэнкі «Першацвет» яшчэ выходзіў нядоўгі перыяд, пакуль не быў зліквідаваным наогул.

У апошнія гады пад рэдакцыяй Аляксандра Масарэнкі выйшла некалькі альманахаў «Панядзелак» з творами літаратурнай моладзі.

Сам жа пісьменнік Аляксандр Масарэнка вядомы найперш сваёй прозай: апавесцямі «На бабровых тонях», «Журавіны пад снегам», «Сонца майго дня», рамана «Баргузінскае лета», апавяданнямі, запісамі-дыялогамі, у якіх ажываюць рэдкія народныя словы ды выразы. Пад рознымі псеўданімамі Аляксандр Масарэнка выступае ў якасці гумарыста і сатырыка, а летась выдаў зборнік вершаў «Рэха гіпербаль».

Сакратарыят Саюза беларускіх пісьменнікаў, ягоныя калегі ды дзесяткі маладых творцаў, якім ён дапамагаў і дапамагае стаць на творчае крыло, жадаюць Аляксандра Герасімавіча радаць, здароўя і новых здзяйсненняў.

ФЕСТИВАЛЬ

«БЕЛАРУСКАЯ ВЯСНА» У КІЕВЕ

12 красавіка скончыўся фестываль сучаснай беларускай культуры «Беларуская вясна», які праводзіўся ў Кіеве і доўжыўся амаль месяц.

Арганізатарам фестывалю выступіла Ініцыятыва «Салідарнасць», а суарганізатарамі-партнёрамі — Моладзевы цэнтр «Капоні», Арт-студыя «Вырай», Кінаклуб КМА, А-Кіно, Часопіс культурнага супраціву «ШО», выданні «Тэлекрытыка», Галерэя «РА» і Група еўрапейскай стратэгіі.

Апошняя падзея фестывалю мела форму беларускай літаратурнай вечарыны ў Кіева-Магілянскай акадэміі. Яе вялі Андрэй Хадановіч і маладая ўкраінская пісьменніца і перакладчыца Багдана Маціш. Вечарыну распачаў Віктар Жыбуль чытаннем верша пра парашуцтыста, а гледачы тым часам праколвалі шматлікія паветраныя шарыкі, якімі быў абвешаны пазт. Далей Наталка Бабіна распавяла пра кніжную серыю «Кнігарня «Наша Ніва»» і прачытала ўрываек са свайго рамана «Рыбін Горад». Кася Квяткоўска апавядала, як стваралася

яе кніга «Кастусёў дзённік». Севярын Квяткоўскі прачытаў некалькі фразак са свайго зборніка «Фразкі да пляшкі», Сяргей Прылуцкі — фрагменты з кнігі «Дзевяносты forever», Уладзіслаў Ахромюк і Максім Клімковіч гаварылі пра сваю кнігу «Янкі, альбо Астатні наезд на Літве», а Андрэй Хадановіч прачытаў пару сваіх «Бэрлібры».

Другой часткай вечарыны стаў міждзяржаўны паэтычны слэм між зборнымі паэтаў Беларусі і Украіны. Ён сабраў блізка сотні заўзятараў, што надзвычай эмацыйна рэагавалі на ход змагання. Слэм-майстрам быў Арцём Палляка. Беларусь прадстаўлялі Вера Бурлак, Віктар Жыбуль, Марыяка Мартысевіч і «трэнер на полі» Андрэй Хадановіч, Украіну — Сяргей Панцок, Святлана Паваляева, Паўло Карабчук, Алег Коцараў, Лора (Львоў) і «трэнер на полі» Дмытро Лазуткін. Перамогу і прыз часопіса «ШО» здабыла зборная гасцей.

Наступным вечарам беларускія ўдзельнікі фестывалю рушылі ў Львоў, дзе ў 14 красавіка таксама прайшла беларуская літаратурная вечарына.

Віталій Панамароў, «НН».

▶ АРХІЎ

ЮНАЦКІ СВЕТ АКАДЭМІКА АСТРОЎСКАГА

Ён быў асобай разгалінаванай ушыркі і ўвышыню: бліскучы шматграннік у жыцці і досведзе. У дадатак да навуковай абазнанасці Юрыя Міхайлавіча Астроўскага, побач з ёю нечым вызначальным яго няўрымслівай натурой была прыхаваная ад назіральна-прагавітага вока лірычная схованка Астроўскага-вершатворцы, так бы мовіць, «для сябе». Аб тым, што правадзейны член айчыннай Акадэміі навук, славеты ў свеце біяхімік значную частку свядомага жыцця, пачынаючы ці не з 1942 года і да апошніх дзён, пісаў вершы, стала яўным з кнігі «Душу раскрыўшы насцеж» (1998), складзенай з паэтычных і публіцыстычных старонак Ю.Астроўскага даследчыкамі і ашчаднікамі яго творчай спадчыны. І ўжо тады выдатны знаўца ладу і складу паэзіі крытык Аляксей Пяткевіч вызначыўся па вершах вучонага-земляка: «Гэта была гаворка асаблівай паэтычнай мовай з самім сабою... радкі Ю.М.Астроўскага цікавыя значнасцю, драматызмам думак, а некаторыя і лірычнай вытанчанасцю, натуральнасцю паэтычнага бачання свету».

І вось знайшліся яшчэ два шпыткі вершаў Юрыя Астроўскага — 1942–1943 гадоў! Трыццаць сем вершаў, занатаваных юначай рукой на вучнёўскіх, разлінаваных у клетку і лінейку старонках, ужо адпаведна кранутых няшчадным подыхам часу, але жывых і трапяткіх сваёй сутнасцю паэтычнага дакумента, душэўным вымярэннем. Колькі ж гэта было тады гадоў паэту-пачаткоўцу? Сямнаццаць-васемнаццаць, а напісаны і дакладна пазначаны каляндарна вершы, верагодна, у Слоніме, дзе падчас нямецкай акупацыі атабарыла сям'я Астроўскіх, пакінуўшы разбураны Мінск, а Астроўскі-малодшы змог упершыню ўладкавацца на працу.

Зразумела, першыя радкі юначай пары — гэта заўсёды пярэдадне, як правіла, безагляднае, адкрытае, апантанае святлом і першым маланкавым пацупцём. Не выключэннем у сваёй спробе, пэўна, стаў і Юрый Астроўскі, і невядома цяпер, як склаўся ягоны творчы лёс, каб усё рынулася ў мастацкае рэчышча. Але, як вядома, умоўны лад не жадае патрафляць рашучым, тым больш на гэты конт удакладненням. А таму параім сабе звярнуцца непасрэдна да рэліктавых у нашым выпадку шпыткаў, у якіх вось ён — аўтар ужо з праглядным адумам пра сэнс жыцця:

*Сілы каб меў гэтак многа,
Узяў бы цябе і панёс
Цераз палыны, разлогі
Лепшы шукаць табе лёс.*

Адсюль і становіцца відавочным: вершаваныя радкі любові клала ў паэтычны шпытак усхваляваная рука, дастаючы іх з нескранутага і патаемнага.

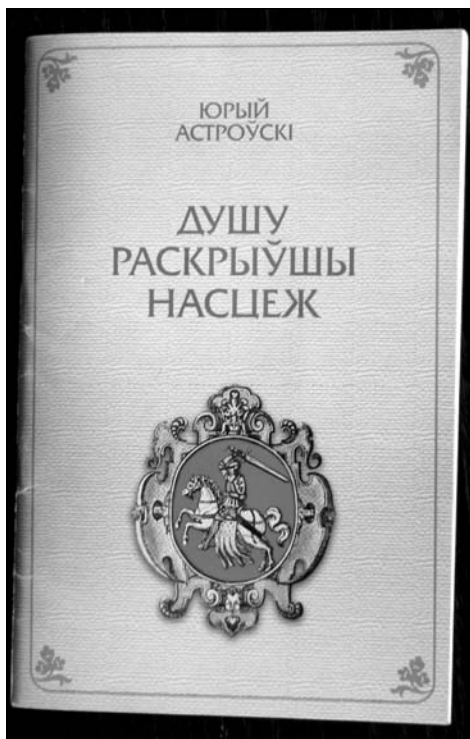
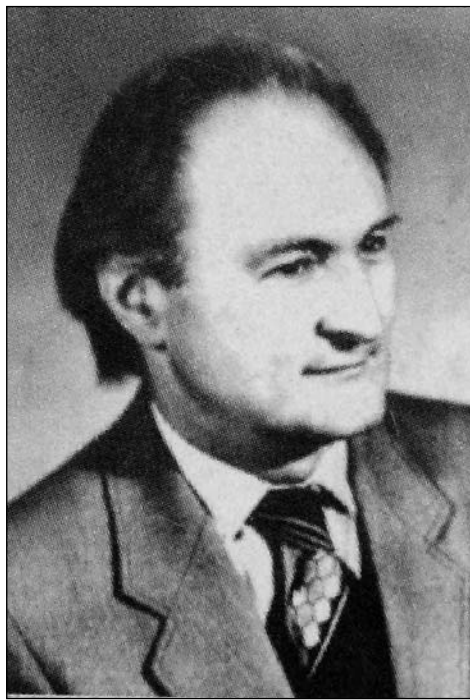
Дакранемся. Далучымся...

Юрка ГОЛУБ, г. Гродна

***

*Помню, падходзіў я сцежкай
к міламу гэтак сялу,
вусны кіпелі усмешкай,
быццам прасілі: «Цалуў».
А за слямом, быццам хвалі,
слаўся бялявы туман...
Вербы панура стаялі...
Выйшла сустрэць ты сама.
Хоць на дварэ была восень,
хоць васількі адцвілі,
мяккая воч тваіх просінь
краскаю ззяла зямлі.*

24.XII.1942

Слухай, мілая

*Слухай, мілая, плакаць пакінь,
лепш мяне правядзі за сяло:
там, дзе ўюцца, цвітуць васількі.
Не прашу я ў цябе гэтых слоў.
Лепей песню спявай аб другім,
пра вясняны шаўковісты дзень,
калі хочаш, каб я без тугі
на цябе хоць бы раз паглядзеў.*

17.II.1942

У Крыме

*Я дык змалку люблю цішыню
і на сэрцы сваім адзіноту,
паглядзецца ў блакіт-вышыню
пад напева бяроз ці асоту.
Я дык змалку люблю родны край,
сню ўвесь час аб сваёй Беларусі...
І таму ўсё чакаю цяпер,
Мо з радзімы лятуць ужо гусі.
Але доўга да восені йшчэ...
Тут бясконца ўсё мора гамоніць,
час марудна, панура цячэ,
і жаўрук ў вышыні не зазвоніць.
Я і зараз люблю цішыню,
з адзінотай у сэрцы смяюся,
а ў снах сваіх сніх я сню
пра палі і лясы Беларусі.*

20.X.1943

Нечаканае

*Калі смерць і жыццё
пралятаюць у даль,
дык навошта ж туга
і навошта той жалё?
Калі шчыра кахаў,
калі веруў заўжды...
Дык, як здрадзяць табе,
не сумуй ад бяды!
І каханне, і сум
пранясецца, прайдзе...
Гэта ўсё, што калісь
чорт пісаў на вадзе!
Дык навошта ж, зачым
бедаваць-гараваць,
калі зоры ўначы
усім роўна гараць?!*

11.XII.1943

Можа, лепей?

*Заляглі туманы ў сенажацях,
мо' не прыкакаць ізноў вясны...
Дык таму хачу табе сказаці:
— Можа, лепш пакінуць толькі сны?
Калі згоніць вецер тыя раці,
сівыя дружыны туманоў —
будзеш ты са мною зноў у хаце,
як не сапраўды, дык паміж сноў.
І таму, каб сэрцам не хварэці,
ў душах захаваем, што было...
Хай аб ішчасці людзям скажа вецер,
помніш, што кружыў*

між нашых слоў?

*Адлятуць туманы з сенажаці
ў іншую краіну-старану...
Мне ж няма з кім нават размаўляці,
так, відаць, і згінуць аднаму!*

14.XII.1943

Мае песні

*Мае песні неяк сумна гучаць
нават дзіўнай вясновай парой,
мо' затым, што не мог пераняць
думы родных палёў і бароў.
Мо' затым, што кахаючы ўсіх,
сам праз свет некаханым іду.
І таму у грудзях маладых
струны заўжды мінорна гудуць.
І таму слёзы песень і слоў
ад мяне ручаямі бягуць,
слёзы мараў, няспоўненых сноў
ўдаль лятуць, ўсё лятуць...*

20.XII.1943

***

*Цёмная, панурая,
доўгая і хмурая
ноч запанавала у душы,
а наўкола сумныя
далі мнагадумныя
плакалі на згубленай цішы.
І між сноў навеяных,
быццам кімсьць пасеяных,
не гарэла стужкаю зара,
а ў душы пасечанай,
у душы скалечанай
дзень кахання моўчкі дагараў...*

20.XII.1943

Гэта не толькі рэкі

*Спадчына —
гэта не толькі рэчы,
гэта не толькі рэкі,
гэта не толькі мова,
гэта не толькі песні...*

*Спадчына —
тое, што запрацаваў,
тое, што не атрымаў.*

*Любілі казаць: «Рабуў зрабаванае» —
«Грабь награвленае» — па-іхняму так.
Адай палеткі!
Адай майстроўні!*

*Як жа вярнуць, што ў нас зрабавалі?
Як жа на гэта заплюшчыць вочы?*

***

*Калі вецер між хвояў затужыць,
заскуголіць галінкамі дрэў —
мне і ўспомняцца першыя ружы,
першы дзень, што даўно дагарэў.*

*Пра кахання мінулага ласкі,
пра забытых гадоў перазвон,
пра вясновыя раннія краскі,
што прыносіла ты мне дамоў.*

*Зачыніўшы сталёныя вочы,
аб табе буду мроіць і сніць.
Ды ад распачы ў цёмных ночы
гукі дальнія з ветрам лавіць.*

*Можа ён мне з далёкай Радзімы
голос твой з цеплынёй прынясе.
Але ж дзе! Толькі плачуць асіны
ды надзеі знікаюць усе.*

*Дык ізноў успаміны закружаць
і заўюцца, як вецер між дрэў.
Мне падацца: прынесла ты ружы.
І цябе сапраўды я сустрэў.*

10.04.1945

У смутку

*У смутку зорным вечарамі
я ля вакна сяджу.
На захад стомнымі вачамі
я за зарой сачу.*

*І смутак, нібы ноч, паволі
спускаецца ў душу.
Я гэту песню у няволі
табе з лістом пішу.*

*Сустрэч з табой ізноў я прагну.
Убачыць зноў, абняць.
А смутак так дадому цягне!
Наўкола ж — цішыня.*

16.03.1945

У Вільні

*У Вільні я спыніўся на хвіліну
праездам ад Масквы да Горадні.
Успаміны
вядуць мяне да родных камяніц.*

*Усталі прад вачыма цені продкаў,
даходзяць да душы чыесьці крокі,
тут шмат маёй духоўнае радні.*

*Тут тры браты замучаны за веру.
Я чую у дуброве стук сякераў.
І храм паўстаў з зямлі, трымае час.*

*Тут кнігі друкаваў Францыск Скарына.
Ступаю ўбок і бачу цень Максіма —
праз Браму Вострую ідзе якраз!*

*О, Вільня! Край так многім
сэрцам мілы!
Ты нас склікаеш толькі на магільны.
Ты сон сваіх выгнанцаў скалані!*

15 (7)

АЛЕГ ЛОЙКА КРЫВІЧАНСКІЯ ЗНІЧЫ

Сябрам

Адкуль вы, непагадзь, беды,
завыванні вятроў?..
Я не магу без бяседы,
я не магу без сяброў!..

Мне вятрыска — не сябар,
не сяброўка слаба,
Піліпаўкі чорны табар,
цёмрадзі глухата, —

не ім жа мая сасонка
цягне галінкі страе,
чакаючы гамонкі
аб праўдзе, любові, красе,

і, быццам рукою, здыме
непагадзяў кілім,
прагнаў долі Радзіме,
свету ўсяму і ўсім...

Дык дзе ж вы, сябры-непаседы
з блізкіх і далніх бароў?..
Цяжка мне без бяседаў,
пакутліва без сяброў!..

Сонца, зоры, дзівіцеся!..

Сонца, зоры, дзівіцеся,
Эверэсты, Гімалаі,
віцязяў у нас, віцязяў,
хоць Беларусь малая.

Урачысцей, эліта:
ніякіх глаўлітаў;
урачысцей, лірыка
без культуры і панегірыка!..

У мундзірах, ліўрэях
ніякіх прывілеяў;
праверкам нашто супынкі?..
Карупцыі — ні крупінкі!..

Неонава, квяціста,
падмецена ўсё чыста,
аніякога блату.
Паслугі ўсе — за плату.

Народная зйфарыя
вярхам, перыферыі,
службе, дзяржаўе пачэснай,
асілкам у ёй не цесна!..

Сонца, зоры, дзівіцеся,
Эверэсты, Гімалаі,
віцязяў у нас, віцязяў,
хоць Беларусь малая!..

Айцу Аляксандру Надсану

Юнаком не быў я ў Альбертыне,
у пагонах светлых мараў не снаваў,
Беларусь, аднак, як родную святыню
тут і я на радасць пазнаваў.

Альбертыне, ты, як ветразь, клікаў
з-пад сасон задумных і бяроз, —
і вялікім рос пад імі Быкаў
і святар, абраў каго Хрыстос.

Крыж — не ніцы знак, хаця і стратаў,
ды ён сонцу ў свеце наперш брат.
Хто ж, як Вы, з ім родны край набратаў,
разнявольваў дух яго з-за крат?!

Дзякуй Вам, свяціся Ваша імя,
бо і мужнасць Вы, і мудры зрок,
што як сосны Альбертына, пад якімі
і мяне насіла мама незнарок,

каб ля ясных крывічанскіх знічаў
і мяне спаткаў няпрасны лёс
Беларусі песняроў вялічыць,
святароў, абраў якіх Хрыстос.

***

Нам не забыцца таго,
нам не пазбыцца таго

з-пад чырвоных сцягоў
без святых і Багоў.

Вось яно і вісіць
над беднаю галавой.
Пра нешта не марыць, не сніць
мне шэрых дзён сувай,

запыняе рух,
натхнення, сіл не стае:
мінулага прах і пух
уваскрасаць не дае.

***

Я ў бітвах не забіты,
не сню я саракі,
я — валуном забытым
ля бурнае ракі.

Ёй плыні не мучу я
ні поўднем, ні ўначы,
імізючы, маўчу я,
маўчу, нібы сплочы.

Ды чую, хоць каменны,
ды бачу: віры, тамы,
вадаспады ў пене,
рык хваляў самы, самы,

ды я зусім не ў скрусе,
і не ў жалобнай раме, —
яшчэ я заіскруся,
бо не без іскраў камень!..

***

Зазірнуць, не зірнуць?..
Зазіраць — страшна,
не магу заснуць:
бачу дзень ўчарашні.

А будучы, ён які,
які дзень будучы, людзі,
якія цягнікі
ў яго заблудзяць?..

І ўсё ж па руно наш шлях,
зваротны, незваротны,
па лясах, па палях,
па ўсім, незабыўна родным!..

Шарае прагну гадзіны...

Прагну не жартаў і глуму,
можжа, такі ўжо адзіны,
брата, і свату, і куму
шарае прагну гадзіны:

цішыні кутавое
дзедавай мілай хаты,

вечару, што ў сувай
песняў і казак багаты.

Чым распачаць вячэру,
у дзеда я не пытаю,
думцы яго веру,
кленічаў не вітаю,

аднак жа гатовы і хорам,
і шарай гадзіны вечам
рэкламаў ілжу і сорам
усіх вакзалаў развенчаць!..

Наўзбоч, небыліцы!..

Наўзбоч, небыліцы
ілжы і лухты!
О, маці-сталіцу
уважае, браты!

З бальзамаў крывавай
хай чорна дасхне
ў праклятай дзяржаўе
брацкай труне.

І хопіць прастору
яму між магіл
ахвяраў тэрору,
што быў яму міл.

Досць слепнуць, маліцца,
нібыта краты:
маўзалеі — не капліца,
ён — не святы.

Такое ж — не позна
між розных сцягоў:
Расіі бярозы
чакаюць яго.

Хай і зажурыцца
крыж каля труны,
даруе зямліца,
адзвоняць званы.

Салавейкі

Памяці Адама Зяньковіча

Совы, Соўкі, Савейкі —
смарагдавыя пасады,
мружачь госяцо вейкі
парк, да палаца прысады.

А ля салаўінага лесу
прафесарам прафесар,
праўдзіваў сынамі
сыны твае, Адаме!..

Любімее ўсіх дзіва —
антонаўка і слівы,

ды горка, родны, горка:
ты — не на панадворку,
не заўсміхаўся мне,
касой жаль сэрца тне,
касой, што ты касіў
Палесся дзівы з дзіў,
касіў і перакошваў,
раскошаю з раскошаў
гасцей за стол садзіў:
«Проша, гасцейкі, проша!...»

Ды... Лезе ў палац плесень,
парк заўчасна жаўцее, —
няма без цябе Палесся,
Савейка сірацея,

ды бачу цябе, плачу
поруч з тваімі сынамі,
як і груган, што мне крача,
збраўшы цябе, Адаме!..

Набалелае, ці ж уміручае?!

Набалелае, ці ж уміручае,
вялікамучанікаў — як шанаваць?..
Памяць пра іх, пакутлівых, мучае,
кветкай, вянкамі не суняць.

Дык хто ж вялікі, мучанікі, дучы,
правадыры ці засценкаў кат,
«Хайль!..» у Асвенцымы вядучы
ці ў Магаданы вядучы мат?!

Божжа, хто ж можжа тут быць натхнёны,
крыўду любскую чым прымнеш?!
Правадыроў скланяем імёны,
вялікамучанікаў — менш і менш.

Круціцца кола каламуты,
утрапенне, боль, адчай...
За вялікамучанікаў усяленскі смутак
з кожнай хвіляю крапчай!..

Душу, вочы цеш!..

Раіне
На свеце няма ж
бясконцай тугі,
адвагай адваж
сябе і другіх!..

Свет не без людзей,
не без дабрыві, —
вадаспады надзей
на сябе абрыні!..

І праўдзе свет рад,
і волі любві, —
з дарогі, пірат,
гад, петляў не ві!..

Хатіла ўжо крат,
хатіла гранат,
руку падай, брат,
цеш сэрца стакрат,

душу, вочы цеш,
каханая, мне
тым, што паміж меж
нас не абміне!..

Адступіцеся, цары і каралі

Толькі закаханы мае...
права называцца чалавекам.
Аляксандр Блок

Адступіцеся, цары і каралі,
прынцы, князі, фюрэры і ханы, —
чалавекам на бязлюднае зямлі
толькі той завецца, хто кахае!..

Жаль, не я прамовіў гэта, Блок,
ды ягоным эпігонам быць я згодзен
між маланкавых, грымотлівых аблок
і між мудрасці, што тойца ў народзе.

Бо на свеце ні зубром, ні матыльком
быць ніколі не жадаў я, не жадаю.
І глынаю найгарчэйшы ком,
калі лёс мяне ў нянавісьць закідае.

Згубнай, ёй Шлях Млечны не любіць,
не ўслаўляць натхнёныя сакрэты, —
закаханым чалавекам быць мне, быць,
як былі дагэтуль ўсе паэты!..

▶ РАДКІ

АЛЕСЬ СТАДУБ

Алесь Стадуб па адукацыі філолаг, па прафесіі журналіст, па прызначэнні — літаратар. Выдаў восем кніг вершаў. Падрыхтаваў дакументальна-мастацкую аповесць і зборнік апавяданняў.

Нарадзіўся на Нясвіжчыне. Жыве ў Лідзе. «Цяпер на пенсіі. Пішацца, — прызнаецца аўтар. — Таму сутак не хапае. Гэтыя творы папрасіліся на паперу. Як і іншыя... Адночы знаёмаму прызнаўся двухрадкоўем:

«Пішу, друкуюць пакрысе.
Хаця не ўсё, хаця не ўсе».

Спадзяюся на лепшае ў Вашай газеце».

Чарнавік быцця

***

Не раз адольваў сцежкі вузкія
Па стромкіх думках на Парнас,
Каб там багі і дзеці боскія
Любілі Беларусь і нас.

***

Дарога ў лес. Карэнне, ямы,
Туман. І твой прывабны стан.
Жыцця скупыя тэлеграмы,
Маіх задум гаркавы зман.

Вяла ў жыцці імкнення сіла,
Твайго кахання вёў магніт.
Ды сіла волі не пусціла
Туды, дзе вольнасцямі дні —

Надзеяў дні і без заганаў,
Расчараваньняў і спакус.

На чарнавік быцця не гляну —
На хіткі і заганны друз.

Сюжэт закрэсліў нашай драмы, —
Ўзаемны наш самападман,
Дарогу ў лес, карэнне, ямы
І твой чужы — павер мне — стан.

Навошта

Навошта прывідам ты сёння,
Як колкі дождж, як ліпкі снег?
Забыла нас нябёс бяздонне.
А ты мяне — не абмінеш?

Я ведаў дні, дзе лета грае,
Дзе абяцанкі бралі верх.
Былі яны ўзаемным раем.
Між намі — берагі цяпер.

Настрой наш вечна беззаконны.
Ты не сагрэеш больш мяне...
Навошта прывідам ты сёння,
Як колкі дождж, як ліпкі снег?

***

Пытанне ёсць...
Чаму ў жалобе?
Вакол чужынцаў весялоць.
Пасуеш ты маёй асобе
Як ладнамоўніца,
Як злосць.
Яна упарта адказала:
Не рэжце пад сабой сука.
Прысніўся сёння зноў Купала —
І за маўчанне папракаў.
Прад ім ні слова — нашым богам.
А што магла сказаць яму —
Мне трэба ўстаць з калень на ногі.
Тады й жалобніцу здыму?

За тых, хто псуе заўжды
жыццё з-за павагу праўды,
за тых, хто цішы вяды,
а ў сэрцы змагар сапраўдны.

За тых, хто бяследна знік,
за тых, хто адвечны вязень,
за тых, чый гаротны крык
зусім не ва ўсіх на ўвазе.

За тых, хто сваіх сыноў
аднойчы не дачакаўся,
але кожны дзень наноў
з дурным пачуццём спрачаўся.

(Ад болю таго лягчэй
не стане ніколі маці,
загіне яна хутчэй,
чым здраціць свайму дзіцяці.)

Балюча за тых, хто меў
мазгі, ды не меў пашаны,
маніць ніколі не ўмеў,
бо век не цярэў падману.

За тых, хто наш родны край
заўжды бараніў ад гвалту —
ды страціў усё, бадай,
за тое, што быў упарты.

За тых, хто й цяпер ідзе
праз цёрні да зорак волі
па пекле ды па вадзе.
І мо не дойдзе ніколі...

За тых, хто прыйшоў у клас,
а там ім на дошцы пішуць,
хто Першы Змагар у нас...
Ці ж можна той боль
суцішыць?

ПАВЕЛ НАДОЛЬСКИ

Нарадзіўся ў 1979 г. у Мінску. Скончыў факультэт журналістыкі БДУ. Яго верш, які змяшчаецца ніжэй, часткова запаўняе і той прабел у сучаснай нераўнадушнай публіцыстыцы.

Несуцішнае

Над згорбленым хмызняком,
па-над мітуслівым полем
ляціць радок за радком,
прасякнуты шчырым болем.

Пра боль я кажу таму,
што сілы глядзець на здзекі
няма, што радку майму
балюча за чалавека.

▶ РОЗДУМЫ

БАГДАНОВІЧ, КАРАТКЕВІЧ... ХТО НАСТУПНЫ?

Вясна 2008 года адзначылася адразу дзвюма змрочнымі падзеямі: у Воршы на месцы, дзе некалі стаяў дом славутага беларускага пісьменніка Уладзіміра Караткевіча, а цяпер устаноўлены бюст у яго гонар, тэрмінова ўзводзіцца грамадская прыбіральня. Творчы Мінск ускалыхнула не меней варварскае рашэнне дэмантаваць і перанесці ў іншае месца помнік класіку нацыянальнай літаратуры Максіму Багдановічу. У абодвух выпадках чыноўнікі прымалі рашэнне без абмеркавання яго са спецыялістамі і грамадскасцю: яны спяшаюцца выканаць загад.

Гэтыя падзеі ўскалыхнулі грамадства, аднак большасць месцічаў моўчкі праглынула акты вандалізму над памяццю лепшых сыноў Бацькаўшчыны. Як нядаўна — знікненне Скарынавага імя з галоўнай плошчы сталіцы.

Спрабуюць спыніць ганебную практыку знішчэння архітэктурнай і літаратурнай спадчыны Беларусі з боку ўладаў спецыялістыды прадстаўнікі творчай інтэлігенцыі.

Так, грамадскае аб'яднанне «Беларускае добраахвотнае таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры» распаўсюдзіла Адкрыты ліст Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь А.Р.Лукашэнку за подпісам старшыні Прэзідыума А. Астаповіча.

Адкрыты зварот да старшыні Мінскага гарвыканкаму Уладзімі-

ра Паўлава і Міністра культуры Беларусі Уладзіміра Мацьвейчука накіравалі таксама колішні дырэктар Літаратурнага музея Максіма Багдановіча (1989-1998) Алесь Бяляцкі, загадчыкі аддзелаў музея Паліна Спечаненка, Тацяна Рэвяка, старэйшы навуковы супрацоўнік музея Алена Лапцёнак, якія заклікалі «кіраўніцтва гораду з найвялікшай павагай і клопатам ставіцца да тых нешматлікіх помнікаў гісторыі і культуры, якія яшчэ засталіся ў Мінску».

Паэт і журналіст Сяргук Сыс у блогу змясціў «Цытатнік помніка Багдановічу», дзе сабраў меркаванні Зянона Пазыняка, Алеся Бяляцкага, Сяргея Харэўскага ды Сяргея Дубаўца. Усе яны далі адмоўную ацэнку дзеянням улады:

Зянон Пазыняк: «...дрэнная падзея, якая па значэнні для народу роўная публічнаму парванню Сцяга зграяй Ціцянкава і зняццю Пагоні з Дома Ураду».

Алесь Бяляцкі: «Рашэнне пра перанос помніка Максіму Багдановічу відавочна накіраванае на прымяненне значэння беларускай культуры, свядомую палітыку яе ігнаравання, абмежавання яе значэння і ўплыву ў народным жыцці».

Сяргей Харэўскі: «Любы перанос манументаў знакава роўны разбурэнню. Але помнік любімаму паэту нацыі — наагул выключны сымбаль. За 28 гадоў найноўшае гісторыі гэты помнік стаў важным знакам нацыянальнае ідэнтычнасці. Сюды неслі кветкі й на вяселлі й падчас розных урачыстасцяў. Гэтая падзея з чарады жорсткіх захадаў, скіраваных на дэвальвацыю знакаў: пераназоў праспекта Скарыны, грамадскі туалет на месцы дома Караткевіча, адмова назваць вуліцы імем

Ворша: дзе дом стаяў — там катлан...

Быкава... Заўтра не спадабаецца, як сядзіць Колас на плошчы, ці як стаяць крыжы...»

Сяргей Дубавец: «...ахвярамі гэтай гульні становяцца толькі персанажы беларускай гісторыі і культуры. А што будзе, калі яны скончацца? Напрыклад, якая будзе рэакцыя ў народзе, калі ўлада стане пераносіць помнікі Леніну, Калініну, Пушкіну або Міцкевічу?»

...У Воршы, на месцы, дзе некалі размяшчаўся дом Уладзіміра Караткевіча, а цяпер усталяваны помнік славутаму беларускаму пісьменніку, тэрмінова ўзводзіцца грамадская прыбіральня. Час прыспешвае будаўнікоў: сёлета ў Воршы пройдуць «Дажынкі».

Ну а помнік з тэрыторыі Прыдняпроўскага парку плануецца перанесці ў іншае месца.

Акт вандалізму з боку мясцовай улады стаўся тэмай абмеркавання 19 сакавіка ў Доме-музеі Уладзіміра Караткевіча. На сход прадстаўнікоў грамадскасці, дэмакратычных актывістаў, запрасілі намесніка кіраўніка Аршанскага гарвыканкама Мікалая Саксонава.

Аднак мясцовыя ўлады да дыскусіі і кампрамісаў былі не падрыхтаваныя, для іх больш важна вытрымаць графік падрыхтоўкі да чарговых паказушных «дажынак...»

На пытанне «Колькі трэба сабраць подпісаў, каб было ад-

менена рашэнне аб будаўніцтве прыбіральні на месцы дома Караткевіча?», чыноўнік цынічна заявіў:

«Збірайце колькі хочаце, гэта вашае права!»

Заява з патрабаваннем неадкладна перанесці распачату будоўлю ў іншае месца на тэрыторыі Прыдняпроўскага парку будзе накіравана ў Адміністрацыю прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Савет міністраў, Міністэрства культуры, Віцебскі аблвыканкам, дэпутату Палаты Прадстаўнікоў Л.Анікеевай і ў мясцовыя органы ўлады.

Багдановіч, Караткевіч... Хто наступны?

С.А.

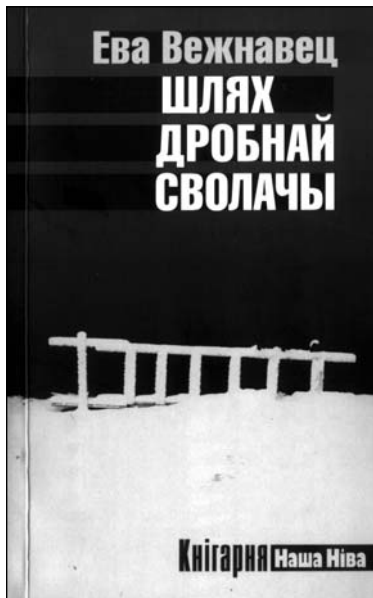

КНИГАЗБОР

22 (14)

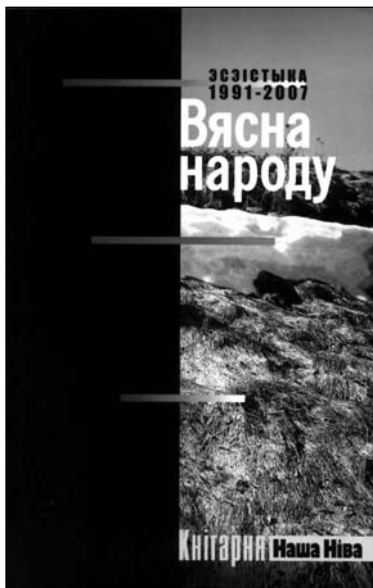
▶ ДЗЕЯПІС

Ева Вежнавец. Шлях дробнай сволачы. — Мінск: Логвінаў, «Кнігарня «Наша Ніва», 2008. — 152 с. Наклад 1000 ас.

Ева Вежнавец піша пра Беларусь, якую яна бачыць, і піша так, як яна бачыць: не ў аптымістычных фарбах. Беларусь для яе — краіна, дзе людзі «стаюцца ваўкалакамі, анёламі, хохлікамі, бо людзьмі тут не выжыць»... Марыяка Мартысевіч напісала цудоўную прадмову да гэтай кнігі, у якой «вымусіла» аўтара сустрэцца ледзь не з усімі катэгорыямі мажлівых чытачоў і пагаварыць пра сваю творчасць. Асаблівы ўхіл зроблены на «гендэрную праблематыку». На жаль. Бо ў каторы раз даводзіцца казаць, што ў сапраўднай літаратуры няма і не можа быць падзелу на жаночую і мужчынскую. Гэты падзел і акцэнтацыя на полавых асаблівасці толькі ад слабасці і дзеля апраўдання той слабасці. Кніга Евы Вежнавец не патрабуе ніякіх «апраўданняў», бо яна проста добрая.

Вясна народу: Эсэістыка 1991-2007/Укладальнік Алесь Кудрыцкі. — Вільня: Інстытут беларусістыкі, «Кнігарня «Наша Ніва», 2007. — 342 с. Наклад 1000 ас.

Некалькі дзесяткаў найцікавейшых эсэ, у якіх адбілася навейшая гісторыя Беларусі — ад 1991 года — склалі гэты нашаніўскі зборнік. Быкаў, Адамчык, Шэрман... Арлоў, Хадановіч, Дынько... Ну, і вядома ж, першы рэдактар адноўленай «Нашай Нівы» Сяргей Дубавец (ён жа Сяргей Паўлоўскі)... Хто сказаў, што

газетная публіцыстыка старэе? Не, як добрае віно, з гадамі яна робіцца толькі лепшай...

Гілевіч. Бунт непрыкаянай музы: Маленькая анталогія вершаў з газетных палос (1991-2006). — Санкт-Петербург: Невский простор, 2007. — 96 с. Наклад 2000 ас.

«Што датычыць ідэйна-эстэтычнай арыентацыі адабраных у анталогію вершаў — яна вызначэцца сцвярджэннем жыцця па законах чалавечнасці, сацыяльнай справядлівасці, сумленнасці і дабрыні. Яе дэвіз — абарона чалавечай і нацыянальнай годнасці, служэнне Народу і Бацькаўшчыне», — у гэтых словах з прадмовы, напісанай аўтарам, увесь Ніл Сымонавіч з ягонай шчырасцю і шматгадовым служэннем... Народу і Бацькаўшчыне... Вершы друкаваліся на працягу пятнаццаці гадоў у беларускім друку і таму, зразумела, вылучаюцца асаблівай надзённасцю, і, як і павінна быць з сапраўднай паэзіяй, ніколі не састарэлі. На пачатку кнігі — верш «Перасярага», напісаны ў 1991 годзе: «Беларусь! // Ды не верце ж вы // Наваўлечным ілжэпракам: // Умярцвяць яны наш дух жывы — // І давер наш вылезе нам бокам!»...

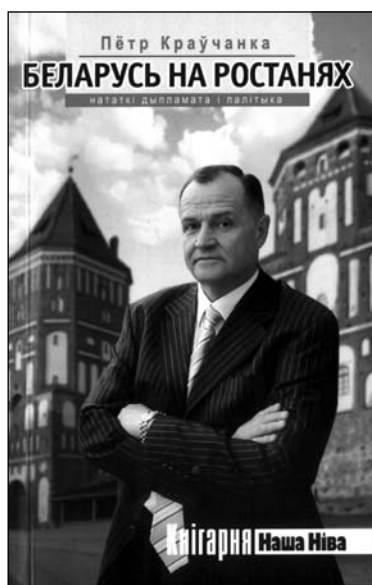
Застаецца толькі дадаць, што кніга выдана пры садзеянні Партыі камуністаў Беларускай...

Ганна Кандрацюк. Царская трызна: апеведы, эсэ. — Беласток: Праграмная рада Тыднёвіка «Ніва», 2007. 110 с. Наклад не пазначаны.

Таму, хто рэгулярна чытае беластоцкую «Ніву», не трэба прадстаўляць аўтара гэтай кнігі. Ганну Кандрацюк добра ведаюць не толькі як шматгадовую вядучую «Зорак» — спецвыпуску для дзяцей і моладзі, але і як цудоўнага эсэіста і апавядальніка. Героі гэтай кнігі жывуць на Беластоцчыне, любяць сваю зямлю і сваіх суседзяў. Яны пазнавальныя і... жывыя. На столькі, што не паверыш нават тады, калі сама аўтарка скажа, што выдумала іх... Дзякуй Праграмнай радзе Тыднёвіка «Ніва» за радасць знаёмства з лірычнай прозай.

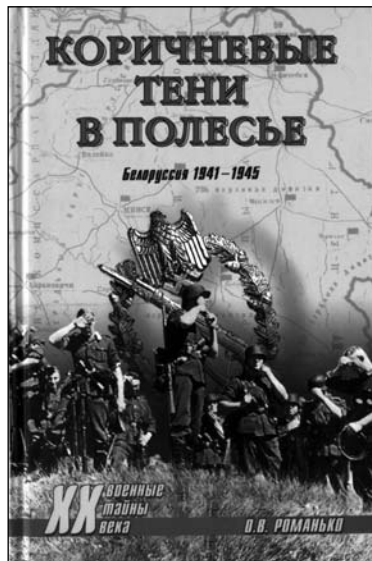
Пётр Краўчанка. Беларусь на ростанях: Нататкі дыпламата і палітыка. — Вільня: Інстытут беларусістыкі, «Кнігарня «Наша Ніва», 2007. — 506 с. Наклад 1000 ас.

Згадваюцца першыя крокі маладой беларускай дзяржавы на пачатку дзевяностых гадоў мінулага стагоддзя і той асаблівы гонар за першага міністра замежных справаў Беларусі, які так годна прадстаўляў нашу краіну... Пётр Краўчанка тады выгодна вылучаўся сярод постсавецкіх дзеячоў, і, здавалася, яго чакае вялікая палітычная будучыня... На жаль, усё гэта засталася ў мінулым, і яшчэ не стары палітык, а ў самым росквіце, вымушаны сёння пісаць мемуары... Цікавыя, з вялікай колькасцю падзеяў і асобаў, але — мемуары... На жаль...

Олег Романько. Коричневые тени в Полесье. Белоруссия 1941-1945 («Военные тайны XX века»). — Москва: «Вече», 2008. — 432 с. Тираж 5000 экз.

Кніга гэтая прадаецца ў мініскіх гіпермаркетах. Пэўна,

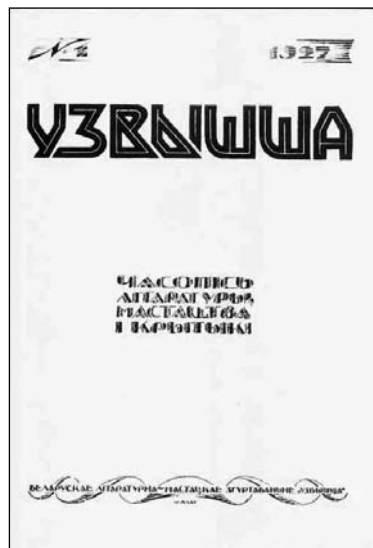
віною таму серыя: ваенныя таямніцы ХХ стагоддзя. Асаблівых таямніцаў у расповедзе пра беларускіх калабарантаў няма, як, дарэчы, і адкрыццяў. Хоць, мяркуючы па прадмове, аўтар з крымскага Сімферопалю жадаў бы «развянчаць» стаўленне да Беларусі як да «партызанскай рэспублікі»... Аднак кніга напоўненая цікавымі дакументамі і фактамі, пра якія ў нас некалі не прынята казаць. Да прыкладу, пра тое, што «ўказам Гітлера 25 лютага 1944 году частка генеральнай акругі «Літва» разам з горадам Вільня была далучаная да генеральнай акругі «Беларусь»...

Тацяна Сівец. Таму, хто знойдзе... Каханне ды іншыя казкі: вершы, проза, п'есы, пераклады. — Мінск: Логвінаў, 2008. — 184 с. Наклад 500 ас.

Папярэдняя кніга (паэзіі) дваццаціпяцігадовай аўтаркі выйшла пяць гадоў таму. Новы зборнік — своеасабліва творчая справаздача Тацяны Сівец і яе спробы працы ў розных жанрах: тут і вершы, і проза, і драматургія, і пераклады... Ды ўсё ж паэзія застаецца на першым месцы. І тая палова зборніка, якую займаюць вершы, — гэта лепшая палова яго.

Узвышша. Часопіс літаратуры, мастацтва і крытыкі. 1927, №1. — Радзіла-плюс, 2007. — 172 с. Наклад 200 ас.

Усе ведаюць пра гэты часопіс як пра з'яву ў беларускай літаратуры, даследчыкі называюць яго найлепшым беларускім літаратурным выданнем усіх часоў, — ды мала хто трымаў яго ў руках і гартаў. У факсімільным першым нумары — класікі беларускай літаратуры: Змітрок Бядуля, Кузьма Чорны, Уладзімер Ду-

боўка, Кандрат Крапіва, Пятро Глебка...

Дзякуй «Радзіла-плюс» і Уладзіміру Сіўчыкаву за цудоўны падарунак да 80-годдзя часопіса, які праіснаваў усяго пяць гадоў. Аднак, не паспеўшы выйсці, выданне зноў патрапіла ў рырэтэты: зірніце на наклад...

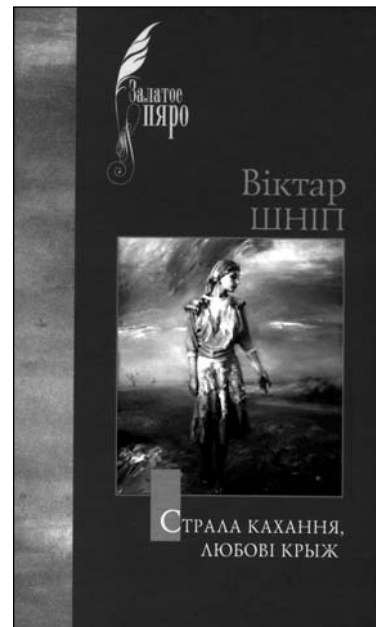
Час трывогі і надзеі: Штодзённае жыццё беларусаў Беластоцчыны ў пасляваенны перыяд (1944–1956). — Беласток: Праграмная рада Тыднёвіка «Ніва», 2007. 358 с. Наклад не пазначаны.

Кніга ўспамінаў беларусаў Беластоцчыны «ад першых хвілін вызвалення Чырвонай Арміяй у ліпені 1944 года да часу палітычнага пералому ў Польшчы ў 1956 годзе». «Для беларусаў, грамадзян Польшчы, пасляваенны перыяд застаўся ў памяці драматычным, а некаторым нават больш кашмарным, чым час нямецкай акупацыі», — піша ў прадмове да зборніка Яўген Мірановіч. Старонкі кнігі — таму пацвярджэнне.

Віктар Шніп. Страла кахання, любові крыж: паэзія і проза; прадм. У. Гніламёдава. — Мінск: «Мастацкая літаратура» (Серыя «Залатое пяро»), 2008. — 270 ст. Наклад 1500 ас.

У новую кнігу паэта Віктара Шніпа ўвайшлі баллады, вершы і... тры аповесці. Аповесці звязаныя між сабою адною скразною тэмай — кахання — і падаюцца дужа аўтабіяграфічнымі. Дарэчы, проза паэта на... дзевяносты адсоткаў складаецца з вершаў. Ну а паэзія Віктара Шніпа даўно ўжо не патрабуе нейкае рэкламы...

▶ ПЫТАННЕ

«Літаратура і літаратары ўсё актыўней заваёваюць «сусветную павуціну». А ці могуць гэтым пахваліцца беларускія пісьменнікі? Чула, што Саюз беларускіх пісьменнікаў займеў свой вэб-сайт...»

Віка Курыла, Салігорск.

«Факт з'яўлення Саюза беларускіх пісьменнікаў у Інтэрнэце цалкам заканамерны: Інтэрнэт пакуль што застаецца адзіным сродкам, каб дайсці да чытача ва ўмовах абсалютнай аблогі — інфармацыйнай, маральнай, фінансавай. Што ўяўляе сабой сайт www.litbel.org?»

Менскі чытач.

І насамрэч: жыць у сучасным грамадстве і быць вольным ад Інтэрнэту сучасны пісьменнік не можа. Асабліва — у сучаснай беларускай сітуацыі.

Літаратура ў многім — рэч віртуальная. А сённяшнія грамадска-ідэалагічна-палітычныя варункі Беларусі «спрыяюць» яшчэ большай віртуалізацыі літаратуры працэсу і мастацкага наробку. Праз тое Інтэрнэт становіцца зонай літаратурнай свабоды. Прынамсі для тых, хто мае да яго доступ.

Інтэрнэт і літаратура — тэма асобнай шырокай размовы і літаратуразнаўчых дысертацый. Тут жа, падагульніўшы два вышэйпрыведзеныя пытанні, спынімся толькі на пераліку найбольш папулярных ды значных літаратурных сайтаў.

Найбольш прэзентабельная беларуская бібліятэка ў Інтэрнэце мае адрас knigi.com. Большасць літаратурных выданняў размяшчаецца на рэсурсе Камунікату — <http://kamunikat.org>. Уласныя сайты маюць незалежны часопісы «Дзеяслоў» і «Аргэ», а таксама «халдынскія» дзяржаўныя выданні РВУ «Літаратура і мастацтва».

Асобныя вэб-старонкі маюць, да прыкладу, Уладзімер Някляеў, Уладзімер Арлоў, Адам Глобус, Леанід Маракіў. Сайт апошняга — неардынарны: гэта адзіны ў свеце сайт, дзе размешчаны біяграфіі нашых продкаў — пакутнікаў, расстраляных або закатаваных у турмах НКВД, і тых нямногіх, хто пакалечанымі вырваліся з ленінска-сталінскіх канцлагераў. Гэта жыццёпісы больш за 4000 настаўнікаў, 3000 каталіцкіх і праваслаўных святароў, 1500 медыцынскіх і ветэрынарных работнікаў, больш за 1000 літаратараў і навукоўцаў, многія тысячы іншых дзеячаў культуры, грамадства, прамысловасці Беларусі.

«Інтэрнэтызацыя» ахапіла найперш пісьменнікаў малодшых пакаленняў. Да ўсяго, мець асабісты сайт — не танна клопат. Большасць беларускіх літаратараў «прапісаліся» ў [livejournal](http://livejournal.com). А менавіта:

<http://abrykos.livejournal.com> — Севярын Квяткоўскі
<http://adam-hlobus.livejournal.com> — Адам Глобус
<http://adamovitch.livejournal.com> — Андрэй Адамовіч
<http://alesarkush.livejournal.com> — Алесь Аркуш
<http://aniol13.livejournal.com> — Алесь Курсевіч
<http://anka-upala.livejournal.com> — Анка Упала
<http://annahonda.livejournal.com> — Ганна Кісліцына

<http://antanian.livejournal.com> — Андранік Антанян
<http://arbagast.livejournal.com> — Юрась Барысевіч
<http://arshanski.livejournal.com> — Зміцер Дзядзенка
<http://asya-17.livejournal.com> — Ася Паплаўская
<http://baciukou.livejournal.com> — Аляксей Ваццокоў
<http://bacharevic.livejournal.com> — Альгерд Бахарэвіч
<http://balachon.livejournal.com> — Сяргей Балахонаў
<http://batury.livejournal.com> — Уладзімер Батуры
<http://chareuski.livejournal.com> — Сяргей Харэўскі
<http://chkalava.livejournal.com> — Андрэй Пакроўскі
<http://cvetnayakapusta.livejournal.com> — Віялета Пачкоўская
<http://damavik.livejournal.com> — Зміцер Смалякоў
<http://dausprungas.livejournal.com> — Сяргей Карбановіч
<http://dm-dmitriev.livejournal.com> — Дзмітры Дзмітрыеў
<http://euga.livejournal.com> — Аксана Бязлепкіна
<http://feduta.livejournal.com> — Аляксандр Фядута
<http://felix-aksentsev.livejournal.com> — Фэлікс Аксэндаў
<http://francisak-n.livejournal.com> — Ігар Бабоў
<http://ivansaj.livejournal.com> — Сяргей Дубавец
<http://kanaj.livejournal.com> — Сяргей Кандраценка
<http://kapitan-tanaka.livejournal.com> — Алесь Кудрыцкі
<http://khadanovich.livejournal.com> — Андрэй Хадановіч
<http://kirillka.livejournal.com> — Кірыл Дубоўскі
<http://knari.livejournal.com> — Уладзімер Кнарі
<http://kasmach.livejournal.com> — Макс Шчур
<http://liashkou-a.livejournal.com> — Аляксандр Ляшкоў
<http://lijana.livejournal.com> — Адэля Дубавец
http://users.livejournal.com/litota_ — Яўгенія Манцэвіч
<http://lvolski.livejournal.com> — Лявон Вольскі
<http://magdalena-jo-jo.livejournal.com> — Югася Каляда
http://users.livejournal.com/maryjka_ — Марыя Мартысевіч
<http://moussorine.livejournal.com> — Аляксей Мусорын
<http://n-mancewich.livejournal.com> — Настася Манцэвіч
<http://niadbaj.livejournal.com> — Таццяна Нядбай

<http://niareisha.livejournal.com> — Ірына Барысевіч
<http://palivac.livejournal.com> — Уладзімір Васкоў
<http://paulantipov.livejournal.com> — Павал Анціпаў
<http://pistonczyk.livejournal.com> — Сяргей Прылуцкі
<http://randoom.livejournal.com> — Сяргук Семянюк
<http://ryzhkou.livejournal.com> — Віталь Рьжкоў
<http://siarzh.livejournal.com> — Сяргук Мядзведзеў
<http://sivier.livejournal.com> — Сяргей Шыдлоўскі
<http://shupa.livejournal.com> — Сяргей Шупа
<http://spadar-bielarus.livejournal.com> — Руслан Юсупаў
<http://toma-lisitskaya.livejournal.com> — Тамара Лісіцкая
<http://v-mariamna.livejournal.com> — Мар'яна Вясеніна
<http://valjaryna.livejournal.com> — Валерыя Кустава
<http://viershnick.livejournal.com> — Анатоль Івашчанка
<http://vika-trenas.livejournal.com> — Віка Трэнас
<http://vinah.livejournal.com> — Таццяна Заміроўская
<http://volha.livejournal.com> — Вольга Грамыка
<http://voranau.livejournal.com> — Віталь Воранаў
<http://ul-sciapan.livejournal.com> — Уладзімер Сцяпан
<http://ulyana-lenina.livejournal.com> — Яраслава Ананка
<http://zhadanka.livejournal.com> — Вера Бурлак (Жыбуль)
<http://zmij-vish.livejournal.com> — Зміцер Вішнёў

Надаўна з'явіўся свой сайт у Саюза беларускіх пісьменнікаў — www.litbel.org. На сёння ён знаходзіцца ў актыўнай працоўцы, бо ў выніку мусіць знаёміць з некалькімі тысячамі біябібліяграфій ды фотаздымкамі паэтаў, празаікаў, драматургаў, крытыкаў і літаратуразнаўцаў Беларусі — і тых, хто пакінуў наш свет, і тых, хто актыўна працуе. Цяпер жа на сайце — гісторыя і сучаснасць старэйшай творчай арганізацыі краіны, яе Статут і структура, найбольш значныя літгавіны, а таксама — усе нумары «Літаратурнай Беларусі» ў pdf-версіі.

Дык — будзьма разам: і ў жыцці, і ў інтэрнэт-прасторы!

▶ АКЦЫЯ

«БУДЗЬМА РАЗАМ!»

Грамадскае аб'яднанне «Саюз беларускіх пісьменнікаў» праводзіць акцыю «Будзьма разам!» і запрашае да супрацы ўсе зацікаўленыя культурніцкія арганізацыі, аб'яднанні, установы, гурткі. Мэта акцыі — выяўленне ў рэгіёнах краіны маладых талентаў, творчай, інтэлектуальнай, маральнай ды арганізацыйнай дапамога ім.

Мы заклікаем адгукнуцца кіраўнікоў літаратурных аб'яднанняў універсітэтаў, гімназій і школ усіх рэгіёнаў Беларусі, а таксама маладых пачаткоўцаў. Дасылайце свае каардынаты, творы, прапановы, пытанні і просьбы на адрас: 220012, Мінск, завулак Інструментальны, д.6, пак. 214.

Пасля агульнарэспубліканскага маніторынгу вас чакаюць майстар-класы вядомых беларускіх пісьменнікаў, прафесійныя дыспуты, падтрымка, сяброўскія экскурсіі і вандроўкі, публікацыі ў друку.

Будзьма разам!

Сакратарыят Саюза беларускіх пісьменнікаў

«Літаратурная Беларусь» — гэта супольны праект Грамадскага аб'яднання «Саюз беларускіх пісьменнікаў», гэта альтэрнатыва адабранаму ў яго і цяпер падкантрольнаму штотыднёвіку «Літаратура і мастацтва».

Гэта фармаванне незалежнай творчай думкі нацыянальнай эліты.

Гэта імкненне супрацьстаяць татальнаму замоўчванню вольнага мастацкага слова ў дзяржаўных СМІ.

Гэта свабодная трыбуна паэтаў, празаікаў, драматургаў, крытыкаў і чытачоў Беларусі.

Гэта напамін аб тым, што Беларусь — і дзяржаўная, і літаратурная — створана пісьменнікамі, і яна патрабуе іхняй працы і апантанасці.

«Літаратурная Беларусь» — новы час чытання.